

Yerli ürünleri ve pirinayı tâsir ve tasfiye ederek yağ istihsal eden müesseselerin yeniden muamele vergisinden muaf tutulmasına dair kanun tasarısı ve Geçici Komisyonun raporu (1/234)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71/899 - 6/2413

23 . VIII . 1947

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

3843 sayılı Muamele Vergisi Kanununun 10 ncu maddesinin 1 nci fıkrasıyla verilmiş olup 4040 ve 4290 sayılı Kanunlarla olağanüstü durum süresince kaldırılmış bulunan yerli ürünleri ve pirinayı tâsir ve tasfiye ederek yağ istihsal eden müesseselerin yeniden Muamele vergisinden muaf tutulmalarına dair Maliye Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 22 . VIII . 1947 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulduğunu arz ederim.

Başbakan

R. Peker

Gerekçe

3943 sayılı Kanunun 10 ncu maddesinin 1 nci fıkrası gereğince «Yerli mahsülleri ve pirinayı tâsir veya tasfiye ederek yağ istihsal eden müesseseler, muhasıran bu işlerden dolayı» Muamele vergisinden muaf bulunmakta iken, 31 . V . 1941 tarihinde yürürlüğe giren 4040 sayılı Kanunun 6 nci maddesiyle, fevkalâde halin devamı süresince kayıtlı olmak üzere sözü edilen fıkra hükmü yürürlükten kaldırılmış ve nebati yağ istihsal müesseselerinden, kanunun 12 nci maddesindeki küçük sanat muafiyeti şartlarını haiz bulunmayanlar Muamele vergisine tâbi tutulmuş ve 14 . VIII . 1942 tarihinde yayımlanan 4290 sayılı Kanunun 1 nci maddesiyle 3843 sayılı Kanunun 12 nci maddesinin sonuna eklenen (D) fıkrası ile de nebati yağ istihsal müesseselerinin küçük sanat muafiyet şartlarını haiz olsalar bile, bu muafiyetten faydalanamayacakları, yani mutlak olarak Muamele vergisine tâbi tutulacakları yine fevkalâde halin devamı ile kayıtlı olarak, hükme bağlanmıştır.

Bilâhara 16 . XI . 1942 tarihinde yürürlüğe giren 4307 sayılı Kanun, nebati yağ istihsal müesseselerinden yukarıda bahsedilen hükümler dairesinde alınmakta olan Muamele vergisinin, tesbit olunacak bazı cins yağlar için lüzum görülecek mahallerde aynen yağ olarak alınması hakkında Maliye Bakanlığına yetki vermiş ve bu tarihten itibaren memleketimizin yağ istihsal bölgesi olarak kabul olunan Batı ve Güney bölgelerindeki on iki ilin belli ilcelerinde istihsal olunan zeytin, pirin ve pamuk yağlarına ait Muamele vergilerinin aynen yağ olarak alınmasına başlanmış ve bu cibayet şekli, bu vergi ile yağlara ait Devlet mubayaa hisselerinin tahsili ve mubayaa işleri ile görevlendirilmiş bulunan Ticaret Bakanlığının Yağ Bürosunun faaliyetine son verdiği tarihte yani 1946 - 1947 istihsal mevsimi başınakadar devam etmiş, Yağ Bürosunun kaldırılması üzerine teşkilâtımızın mevcut imkânları, aynı vergi tahsiline müsait görülemediğinden, 4307 sayılı

Kanunun 1 nci maddesindeki yetkiye dayanılarak, nebati yağ istihsal müesseselerinden alınan Muamele vergisinin eskisi gibi para olarak alınmasına karar verilmiştir.

Aynı Muamele vergisinin uygulandığı sırada (7. VI. 1943 tarihinde) yürürlüğe giren 4430 sayılı Kanunla zeytin, ayçiçeği ve susam müstahsıllarının fabrika ve tâsirhanelerde tâsir ettirdikleri mahsüllerinin yağlarından zati ihtiyaçları için aile başına senede altmış litresi Muamele vergisinden muaf tutulmuştur.

4307 sayılı Kanun, 3843 sayılı Kanununun 27 nci maddesindeki götürü vergi şartlarını haiz bulunan nebati yağ istihsal müesseselerinin, isteklerine bakılmaksızın, aynı Muamele vergilerinin götürü usulde alınacağını hükme bağlamış, 21. VI. 1946 tarihinde yürürlüğe giren 4939 sayılı Kanunla, 3843 sayılı Kanununun götürü vergi ile ilgili hükümleri kaldırdığı halde, bu kanunun geçici 3 ncu maddesi, götürü vergi usulünü munhasıran nebati yağ istihsal müesseseleri için ipka etmiştir.

Arzulunan bu hükümler ve Bakanlığımızca genel ve özel olarak yapılan tebliğlerdeki esaslar dairesinde 1942 yılından bu güne kadar nebati yağ istihsal müesseselerinden muamele vergisi alınması işi,

A) Mevzuun, süreleri çeşitli mevsimlik bir faaliyetle ilgili bulunması,

B) İstihsal yerlerinin yalnız şehir ve kşabalarda olmayıp bütün köylere ve hattâ gayri meskûn sahalara çok miktarda dağılmış olması,

Vergilerin takdiri ve kaçakçılığa çok müsait bulunan faaliyetin kısa bir şekilde takibi bakımlarından gelir dairelerimizin esas kadroları dışında memur istihdamını zaruri kılmış ve yukarda, belirtilen sebeplerle verimi tam olarak alamıyan bu vergi, personel masrafı dolayısıyla de daha pahalı bir gelir olmağa doğru gitmiştir.

Götürü vergi takdirlerinde değişmez bir ölçüye varılmayışı, bu usulde teklif edilen müesseseleri birbirinden, beyanname esasına göre mükellef bulunanları da götürü vergiye tâbi olanlardan sonu gelmez bir şikâyete sevk etmiş ve bu suretle de Gelir Dairelerinin normal mesailerini, diğer gelir kaynakları eleyhine bu sahaya bağlanmak zorunda kalmıştır.

Arzulunan bütün bu müşküller, nebati yağ mevzuunun muamele vergisi tekniğine uymadığı kanaatini uyandırdığı cihetle esasen olağanüstü durumun sona ermesi üzerine tekrar muafiyet mevzuuna alınması icabeden ve bu güne kadar beklenen verimi tam olarak verememiş bulunan bu kaynaktan - mezkûr müddetin hitamı beklenmeksizin - vaz geçilerek buradan kurtarılacak «İş» i gerek Muamele vergimizin, gerekse diğer gelirlerimizin normal mevzularına almak suretiyle o sahaların verimini, terkedilen bu geliri apayacak bir seviyeye ulaştırmanın mümkün ve zaruri bulunduğu düşünülmüş ve bu sebeple ilşik kanun tasarısı hazırlanmıştır.

Geçici Komisyon raporu

T. B. M. M.

Geçici K.

Esas No.

Karar No.

VIII . 1947

Yüksek Başkanlığa

Yerli ürünleri ve pirinayı tâsir ve tasfiye ederek yağ istihsal eden müesseselerin yeniden Muamele Vergisinden muaf tutulmalarına dair Maliye Bakanlığınca hazırlanan Bakanlar Kurulunca Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun tasarısı Yüce Kamutayın kararıyle ilgili üç komisyondan beşer üye alınmak suretiyle kurulan Komisyonumuza tevdi buyurulmakla Maliye Bakanlığı mümessillerininin huzuriyle okunup ince-

lendi.

Yerli ürünleri ve pirinayı tâsir ve tasfiye ederek yağ istihsal eden müesseseler 3843 sayılı Kanununun 10 ncu maddesinin I nci fıkrası ile tamamen Muamele Vergisi mevzuu dışına bırakılmış iken fevkalâde ahvalin doğurduğu masrafları karşılamak maksadiyle 31. V. 1941 tarihinde neşrolunan 4040 sayılı Kanununun 6 nci maddesi ile ve fevkalâde hallerin devamı müd-

detince 3843 sayılı Kanunun 10 ncu maddesinin 1 nci fıkrası yürürlükten kaldırılmış ve bu suretle küçük sanat muafiyeti şartlarını haiz müesseseler müstesna olmak üzere diğerleri Muamele Vergisine tâbi tutulmuştur. Bu hal nebati yağ istihsalinde büyük müesseselerin aleyhine ve küçüklerin lehine bir muvazenesizlik tevhit eylemiş ve bunun neticesi 14 . VIII . 1942 tarihinde yayınlanan 4290 sayılı Kanunun 1 nci maddesi ile ve fevkalâde hallerin devamına munhasır olmak kaydıyla nebati ve pirina yağı istihsal eden müesseselerdeki küçük sanat muafiyeti de kaldırılmış ve ancak Muamele Vergisi Kanununun 27 nci maddesindeki şartları haiz olanları götürü vergiye ve diğerleri beyanname usulüne tâbi tutulmuştur. Bilâhara 3939 sayılı Kanunun 28 nci maddesi Muamele Vergisi Kanununun 27 nci maddesi hükümünü diğer maddeler hakkında ilga ettiği halde yalnız nebati ve pirina yağlarına munhasır olmak üzere bu hüküm bugüne kadar devam etmiştir.

16 . XI . 1942 tarihinde yürürlüğe giren 4307 sayılı Kanun nebati yağ istihsal eden müesseselerden yukarıda bahsolunan hükümler dairesinde alınmakta olan Muamele Vergisinin tesbit olunacak bazı nevileri için lüzum görülecek mahallerde aynen alınması hakkında Maliye Bakanlığını yetkili kılmış fakat 1945 - 1946 senesi mahsulünden sonra Bakanlık bu yetkisini kullanmamıştır.

7 . VI . 1943 tarihli 4430 sayılı kanun ise zeytin, ayçiçeği ve susamyağı istihsal eden müesseseleri kendi istihsallerinden 60 litresini Muamele Vergisinden muaf kılmıştır.

Hulâsa bugünkü mevzuatımız fevkalâde ahvalin zevaline kadar devam etmek üzere bütün nebati ve pirina yağı istihsal eden müesseseleri tam olarak Muamele Vergisine tâbi tutmakta, bunlardan bir kısmından götürü ve diğer kısmından beyanname esasına göre vergi almaktadır.

Götürü vergi tahakkuklarında değişmez bir ölçü bulunmaması yüzünden bunlar arasında birçok adaletsizlikler husule gelmekte olduğu gibi götürü vergi veren mükelleflerle beyanname esasına göre vergi veren mükellefler arasında da bir muvazene bulunmamaktadır.

Vergi mükelleflerinin birçoklarının şehir ve kasabalardan ve hattâ meskûn yerlerden uzaklarda bulunuşu bu verginin kontrolünü güçleştirmekte ve bu yüzden diğer gelirlerin aleyhine olarak Maliye bir kısım elemanlarını ve imkânlarını burada kullanmak zaruretini duymakta ve vergilerin randımanı düşmektedir. Diğer taraftan bugünkü sistem beyannamecilerin aleyhine ve götürü vergi verenlerin lehine işlediğinden mahsul daha çok gayrifenni müesseselerde işlenmekte ve bir çok millî servet pirina ve posa halinde ziyaa uğramaktadır.

Bundan başka halk ihtiyacına lüzumlu vasıtalarından biri olan bu maddelerin maliyetinde ve fiyat faktöründe ve verginin bir yükselme unsuru olduğu ve kaldırılması ile hayatın ucuzlamasına yardımcı olacağı da tabiidir. Verginin kaldırılmasından mütevellit bütçede hâsıl olacak senelik 8 000 000 luk bir azalmanın da diğer maddeler üzerindeki Muamele Vergisinin son inkişafı ile ve kolaylıkla kapanabileceği memnulukla öğrenilmiştir.

Bütün bu sebeplerle beraber esasen fevkalâde zamanlar dolayısıyla konmuş olan nebati ve pirina yağları üzerindeki Muamele Vergisinin ve buna ilâşik diğer hükümlerinin kaldırılması ve 3843 sayılı Kanunun 10 ncu maddesinin 1 nci fıkrasındaki hüküm yeniden yürürlüğe konması yolundaki Hükümet tasarısı Komisyonumuzca aynen ve oybirliğiyle kabul olunmuştur. Ancak nebati ve pirina yağlarından alınmakta olan ve bu tasarı ile kaldırılan Muamele Vergisinin muvazenesizliklere bırakılmıyarak müstehlîke inkişasını temin edecek tedbirlerin alınmasını Hükümetten temenniye lâyük görmüştür.

İvedilikle müzakeresi için Kamutaya arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Geçici Ko. Başkanı	Sözcü	Kâtip
Mardin	Samsun	Niğde
R. Ertem	R. Işıtan	H. Ulusoy
Ankara	Aydın	Balıkesir
N. C. Akkerman	R. Alpman	F. Altan
Eskişehir	İzmir	Kayseri
A. Potuoğlu	Ş. Adalan	H. Ürkün
Muş	Trabzon	Yozgad
B. Dedeoğlu	M. Yarımbyık	Z. Arkant

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Yerli ürünleri ve pirinayı tâsir ve tasfiye ederek yağ istihsal eden müesseselerin yeniden Muamele Vergisinden muaf tutmalarına dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 4040 sayılı kanunun altıncı maddesindeki, 3843 sayılı Kanunun 10 ncu maddesinin 1 nci fıkrasının kaldırıldığına dair hüküm ile 4290, 4307, 4430 sayılı Kanunlar ve 4939 sayılı Kanunun geçici 3 ncu maddesi yürürlükten kaldırılmış ve 3843 sayılı Kanunun 10 ncu maddesinin 1 nci fıkrası yeniden yürürlüğe konulmuştur.

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanun yürürlüğe girmesinden evvelki zamanlarda nebati ürünlerin ve pirinanın tâsir veya tasfiyesiyle istihsal ve teslim olunan yağlara ait Muamele Vergisiyle olağanüstü zam ve zam cezalarının, kaldırılan hükümlere göre tahakkuk ve tahsiline devam olunur.

GEÇİCİ MADDE 2. — Yukarıki maddede bahsedilen yağlardan dolayı 1947 yılı için götürü usulde tahakkuk ettirilmiş olan Muamele Vergisiyle olağanüstü zam ve zam cezalarının bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonraki devreye isabet eden kısmı terkin ve tahsil edilmişse ödevlilere iade olunur.

MADDE 2. — Bu kanun 1 . IX . 1947 tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanunu Maliye Bakanı yürütür.

Başbakan
R. Peker

Devlet Bakanı
M. A. Renda

Millî Savunma Bakanı

C. C. Toydemir

Dışişleri Bakanı

H. Saka

Millî Eğitim Bakanı

Reşat Ş. Sirer

Ekonomî Bakanı

T. B. Balta

Gümrük ve Tekel Bakanı

T. Coşkan

Ulaştırma Bakanı

Ş. Koçak

Çalışma Bakanı

Dr. S. Irmak

Devlet Bakanı
Başb. Yardımcısı

M. Ökmen

Adalet Bakanı

Ş. Devrin

İçişleri Bakanı

Ş. Sükmensüer

Maliye Bakanı

H. N. Keşmir

Bayındırlık Bakanı

C. K. Incedayı

Sa. ve So. Y. Bakanı

Dr. B. Uz

Tarım Bakanı

F. Kurdoğlu

Ticaret Bakanı

A. İnan